

„Istarska Riječ“

Izlaži svakog četvrtka uveče.
Svakog drugog četvrtka donaša
literarni prilog „Mali Istranin“.
Pretplata za tuzenstvo iznosi
15—lira tri godine, a za
iznosnu 20 lira. Ured-
ništvo i uprava Istra: Triest
(Trieste) — Via S. Francesco
d'Assisi 20/l. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEĆ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

LA VOCE DELL' ISTRIA

settimanale di cultura, economia e politica del popolo d'Istria

List izdajemo sa italijanskim prevodom i tu
prisiljeni odredbom trštan. i puljskog prefekta.

Oglas stojje 4 lira

za svaki ćeđimljivo vlagne
širiti jednog i stotinu. Za isto
kratko vremje da se zna
poprije pravno predložiti. U
časopisu „Istarska Riječ“
se 830. održavaće u mjesecu
novembaru. Notarizirani se pisan
ne primaju, a napisani se ne
vrneću ni u kojem slučaju.

Il giornale pubblichiamo in traduzione italiana in
postaci coll'ord. dei prefetti di Trieste e di Pola

DIES IRAE . . .

Od novembra 1918. dalje snalaže nas strijelovitom brzinom drakonske mјere u namjeri, da unište naš narodni opstanak. Tri ukaza, koja nјe donasano, triju prefekata, koji zastupaju vladu Benita Mussolinija u tri pokrajine: Istri, Trstu i Furlaniji, u tri pokrajine, gdje živi kompaktno naš narod, triju dokumenta, koji će estati neizbrisivi u historiji naroda istarskog, u historiji naroda slavenskog, kašto u historiji cijele Europe. Oni će estati neizbrisivi dokumenti kašto i oni, koji su pred par dana jednim potezom pera oduzeći našoj djeци pru poduku u materinjskom jeziku. A ipak su samo jedna kartica u lancu, koja nas sampione.

Med Italijom i ostalim civilizovanim svjetom podigao se je neprestostiv zid, još tvrdji i čvrsti nego li su klisure našeg Krasa, jer je sazidan suzama naših interniraca u Sardiniji god. 1919, plamenom žarišta, koja su uništila „Baik“ u Trstu i Narodni dom u Puli, naše tiskare i 52 kuće naših seljaka; jer je sazidan proletstvom italijanskih gradjana, koji su bili potjerani ili prisiljeni da zapuste svoju rodjavu domu samo za to, što su Slaveni; jer je sazidan naricanjem majaka, kojima su otvorene nevine duše njihove djece, koja su lišena osnovne poduke u materinjem jeziku; jer je sazidan vazda danim, ali nikad ne odzražanim obećanjima; jer je sazidan končano tim ukazima triju prefekata Trsta, Pule i Vidina: Crispo-Moncada, Giannoni i Pisenti. Zidina nepremostiva, dà, ali ne za nas. Zar ne žuete naše pjesme? Ne, nije to više pjesma, već je to boni krik zdvojnog naroda, koji ne će da izumre. Krik, koji se od Soće do Smežnika, od Premanture do Triglavida diže k nebū iz naših bonih grduži, diže se k nebū — žuje ga cito svjet — diže se kao divna molitva i kao strašna klektva, kao vječna prisege: to je eto naše pjesma, koja ne će nikada izumrijeti:

Hej Slovan! Joste živi
Riječ naših djeđova,
Dok za narod srec biće
Njihovih sinova,
Živi, živi duh slavenski,
Živjet ces vjeckom!
Zahud ponor prijeli pakla
Zahud vatru gromata!

Neka ista nad nami se
Grozna bura uzezne!
Stijena puca, dub se lama,
Zemlja nek se trese!
Mi stojimo postojano
Kao klisurenje.

Dal novembra 1918 impoi con un crescendo spaventevole si susseguono le misure draconiane, dirette ad annientare la nostra esistenza nazionale. Le tre ordinanze, più sotto riportate, dei tre prefetti, rappresentanti il Governo di Benito Mussolini, nelle tre province dell'Istria, di Trieste e del Friuli, nelle quali vive compatto il nostro popolo, sono tre documenti che rimarranno indelebili nella storia del popolo italiano, del popolo slavo e nella storia dell'Europa moderna, documenti indelebili come quelli che con un tratto di penna pochi giorni addietro toglievano ai nostri bambini l'istruzione elementare nella loro madrelingua. Eppure sono soltanto un anello nella catena pesante che ci opprime.

Fra l'Italia ed il resto del mondo civile si sta erigendo una muraglia insormontabile, più massiccia e solida della pietra del nostro Carso, perchè composta dalle lacrime dei nostri internati in Sardegna nel 1919, dai bagliori del fuoco che distrusse il „Balkan“ di Trieste, il „Narodni Dom“ di Pola, le nostre tipografie e le 52 case dei nostri contadini; dalle imprecazioni dei cittadini italiani, espulsi o costretti ad emigrare perchè slavi; dal pianto delle madri cui vennero tolte le anime innocenti dei loro bambini, privati dell'istruzione primaria nella madrelingua, dalle promesse date e non mantenute, dalle tre ordinanze dei tre prefetti di Trieste, Pola e Udine: Crispo-Moncada, Giannoni e Pisenti.

Muraglia insormontabile, sì, ma non per noi! Non lo sentite il nostro canto, che non è più un canto, ma il grido disperato di un popolo che non vuole morire? Il grido che, dall'Isonzo al Monte Nevoso, dal capo di Promontore al Tricorno, sale al cielo dai nostri petti straziati, sale al cielo, udito da tutto il mondo, come una sublime preghiera ed una tremenda bestemmia, ed una suprema affermazione, il canto nostro che giammai morrà:

Sorgi, o Slovac! Vive ancora
La lavella avita,
Vive ancora il patria amore
Di feconda vita!
Si, lo slavo spirto vive
E vivrà in eterno;
Ne minaccia invan la folgore,
Invan l'inferno!

Fremo orrenda la bufera
Sulle nostre fronti;
Fenda i massi, sveglia i pini,
Scuota il mar, e i monti:
Noi restiamo fermi, qual rupe,
Cui furor non schianta.

Prefekt istarske pokrajine

Budući da raspšaćavanje novina, koje se publiciraju u slovenskom i hrvatskom jeziku, ovaj pokrajini i u ovim momen-
tim, gdje je potrebna solidarnost, pro-
uzročuje duboki jaz u javnom redu i životu,
u koliko se stvara i utvrđuje elemenat za
razmire i razdor između raznih dijelova
pučanstva, dočin razlozi općeg interesa,
kulturne i razvitka zahtijevaju, da ti dije-
lovi pučanstva budu suglasni i skladni u
vrhovnom cilju građanskog mira i općeg
blagostanja.

Vidivši 3. čl. općinskog i pokrajinskog
zakona

odredjuje:

Od 24. t. mj. do novog naredjenja zabranjuje se u istarskoj pokrajini publikovanje
i raspšaćavanje novina, štampanih u slo-
venskom i hrvatskom jeziku, ako nisu
opskrbljene tacnim prevodom naslova,
članaka, dopisa, objave itd. Za prevod
morat će se upotrebljavati uprav jednaka
slova, kakva se nalaze u originalu.

Gorenopomenute novine, koje ne budu
opskrbljene takvim prevodom, bit će za-
plijenjene a prekršitelj prijavljeni sudbe-
nim vlastima radi prekršaja zakona.

Puljski kvestor, pokrajinski potpredstnik
općinski glavarji, kr. zapovjedništvo, oru-
žnički postaji te službenici i agenti javne
sigurnosti imaju nalog, da strogo izvrše ovu
odredbu.

Prefekt:

GIANNONI s. r.

Prefetto della Provincia dell'Istria

Br. 041—5323

Prefetto trštanke pokrajine

Budući da je podesno, da se pospiši: Što
skorija fuzija elemenata, koji sačinjavaju
ovu pokrajinu;

vidjeći da tu fuziju između ostaloga za-
prećuje i publiciranje novina u neitalijan-
skom jeziku, koje su radi toga razumljive
samo malenom dijelu pučanstva;

budući da je za državu i sve državljane
korisno, da se ne razvijaju ili uzdržavaju
u državnim medjama narodni partikulari-
zm, koji bi po zadzražavanju svojih organa
djevoljivo prolijev ciljevima mirnog i zajed-
ničkog života među stanovništvom, koje
se nalaze na granici;

vidivši 3. čl. općinskog i pokrajinskog
zakona

odredjuje:

Od 24. oktobra t. god. morat će se
listovi (novine), koji su dosad izlažili u
neitalijanskom jeziku, donasati osim itali-
janskog prevoda naslova posvećenih
odgovarajući prevod članaka, dopisa, objave
itd., koji mora da neposredno sledi
svakom članku ili svakom odijeljenjem
odioniku. Za prevod morat će se upo-
trebljavati uprav jednaka slova, kakva se
nalaze u originalu.

Ijedni morat će se zaplijeniti svi oni
listovi (novine), koji se ne bude posvećen
ili djelomično držali te odredbe, dok će se
protiv prekršitelja postupati po zakonu.

Cinovnici i agenti javne sigurnosti imaju
nalog, da izvrše ovu odredbu.

Trst, 22. oktobra 1923.

Il Prefetto:
Ito. GIANNONI.

Prefekt:
CRISPO MONCADA s. r.

N. 041—5323

Prefetto della Provincia di Trieste

Considerata l'opportunità di promuo-
vere una maggior fusione degli elementi
che costituiscono questa provincia;

Visto che a tale fusione è di ostacolo,
fra altro, la pubblicazione di giornali in
lingua non italiana, e quindi intelligibili
soltanto ad una piccola parte della popo-
lazione;

Considerato l'interesse dello Stato e di
tutti i cittadini che sia evitato il formarsi
e di mantenersi, entro il territorio dello
Stato stesso, di particolarismi nazionali,
che per l'atteggiamento dei loro organi
spieghino un'azione contraria agli scopi
di una pacifica convivenza tra le popola-
zioni di confine;

Visto l'art. 3 della Legge Comunale e
Provinciale; determina:

A decorrere dal 24 ottobre a. c. tutti i
giornali che si pubblicavano finora in
questa Provincia in lingua non italiana
avranno portare, oltre alla traduzione
italiana del titolo, la traduzione integrale
e corrispondente degli articoli, dei comu-
nicati, degli annunti ecc., che dovrà far
seguito immediato ad ogni articolo o brano
staccato. Per questa si dovranno usare gli
identici tipi e caratteri impiegati per il
corpo del giornale.

Verranno conseguentemente colpiti di
sequestro i giornali, nei quali, in tutto o
in parte, non fosse tenuto conto di questa
ordinanza, e nel confronto dei contrav-
entori sarà proceduto a termini di legge.

Gli ufficiali e gli agenti della forza pub-
lica sono incaricati dell'esecuzione della
presente ordinanza.

Trieste, 22. ottobre 1923.

Il Prefetto:
Ito. CRISPO MONCADA.

Br. 1002 GAB.

Prefetto pokrajine Furlanie

Podaci da učinak interesa države i druge političke grupacije, objavljeni u medijima na Italijanu, zahtjevaju da se olakšaju i putovi budućih graditelja i elektriciteta i budi uvedeno jedno i novi pravilo oznaka.

Podaci da je izdavanje novina u jednom jeziku koji razumiju samo menjajuće skupine, preteče tekvenim ciljem:

I konkretno budući da se želje kakovitve novina do može isključivo upoznati (tj. čitači moraju voditi do tege, da zaborave da novina idazi na Italijanskom teritoriju).

U članku 3. čl. pokrajinskog i općinskog zakona:

određuje:

Sve novine, koje su do sad izlazile u pokrajini Furlaniji u isključivoj budjem jeziku, moraju od 21. oktobra 1923., unaprijed dodati naslovnu, članicu i svim posebnim odgovornom odgovarajući prevod u Italijanski.

Nekoliko dana će ne budu držale te edicije, biće zaplijenjene. Proti kršenju tih odredaba postupak će se u smislu zakona.

Predstojnici učnih oblasti imaju nalog da izvrše tu nadredu.

Videm, 19. oktobra 1923.

Prefekt:
PISENTI v. r.

Odgovor ministra Gentile našim poslanicima

MINISTERSTVO NASTAVE
Glavno ravnateljstvo
za
osnovne i srednje škole
čdo. III. — Zap. br. 124.
Predmet: nastavni jezik u inostranim
pučkim školama.

Rim, 18. X. 1923.

Castrivredni poslanice,

Ministarstvo nastave ne može da uvaži prijedlog Vaše castrivrednosti protiv pravilnih odredaba, izdanih ed. kr. školskog proveditora, gde nastavny jezik u inostranim školama Jadranske Kraljevine.

Najviši interes cravljana Kraljevine je taj, da dobro poznaje jezik Nacije, kojoj pripadaju. U tome nema nikakve uvrijeđe na krajevni općioni jezik, koji će se također podučavati.

Ustosalom italijanski je jezik, koliko po Castrivrednim zakonom, koliko po odredbama o premenjivanju pučke škole, predmeti pučke škole učili, kojima se moraju podučavati svrđi drugi predmeti.

Italija traži od državljanova, da govore čuvani jezik, te sa opravdanom ponosom oproscujem i Vaše Gospodstvo na to, da je italijanska kultura bila u svakome doba svjetovnik civilizacije te čast i dika našeg naroda.

Sa štovanjem
Ministar:
Gentile v. r.

Protest naših poslanika

Ekselenca Mussolini, predsjednik ministarskog savjeta, ministar unutarnjih poslova

R. m.

Prefekt Istarske pokrajine s odredbom od 19. oktobra određuje zaplijenu svih slovenskih novina, publiciranih u pokrajini Furlaniji, ako se od 21. oktobra unaprijed ne prvo sadržaju novine potpuni prevod u Italijansku. Potpisani poslanici odlučno protestiraju protiv tom krenutju ustanovnih zakona te zahtjevaju bezslovnopoziv odredbe.

(Slijede poipisi.)

U protestu del nostri deputati
Eccellenza Mussolini Presidente Consiglio Ministri Ministro Interni

R. m.

Prefekt Istarske pokrajine s odredbom od 19. oktobra određuje zaplijenu svih slovenskih novina, publiciranih u pokrajini Furlaniji, ako se od 21. oktobra unaprijed ne prvo sadržaju novine potpuni prevod u Italijansku. Potpisani poslanici odlučno protestiraju protiv tom krenutju ustanovnih zakona te zahtjevaju bezslovnopoziv odredbe.

(Seguono le firme.)

Slaveni, satuvajte ovaj broj „Istarske Riječi“!

Slavi, conservate questo numero della „Voce dell’Istria!“

No. 1002 GAB.

Il Prefetto della Provincia di Friuli

Ritenuto che il supremo interesse dello Stato e ancor quello particolare delle popolazioni affliggette, incuse nei confronti dei Friuli esigenze che i rapporti civici, intellettuali e culturali tra cittadini italiani e nuovi sieno agevolati e resi più intimi;

Ritenuto che a tale finalità contrasta la pubblicazione di giornali in lingua straniera conosciuta soltanto da gruppi di minoranza;

Considerato, infine, che l'atteggiamento di qualche giornale sta a dimostrare che l'uso esclusivo della lingua straniera può indurre i dirigenti a dimenziare che la pubblicazione avvenga in territorio italiano;

Visto l'articolo 3 della Legge Comunale e Provinciale,

ordina:

A datare dal 21 Ottobre 1923, tutti i giornali che per l'addetto si sono pubblicati nella Provincia del Friuli soltanto in lingua straniera dovranno far seguire al titolo, agli articoli e ad ogni brano, separata la corrispondente traduzione italiana.

I giornali che non si attiveranno alla presente ordinanza saranno sequestrati. Contro i contraventori si procederà a sensi di legge.

Gli ufficiali e gli agenti della Pubblica Forza sono incaricati della esecuzione della presente ordinanza.

Udine, 19. ottobre 1923.

Il Prefetto
Ito. PISENTI

La risposta del Ministro Gentile ai nostri deputati

MINISTERO DELL'ISTRUZIONE
Birezione Generale
per

Istruzione primaria e popolare -
Divisione III. — Prot. n. 1211

Oggetto: Lingua insegnamento scuole elementari alligotti.

Onorevole deputato,

Il Ministero non può accogliere il reclamo della S. V. On, contro le giuste disposizioni impartite dal K. Provveditore agli Studi, circa la lingua d'insegnamento nelle scuole alligotti della Venezia Giulia.

E supremo interesse dei cittadini del Regno concesse bene la lingua della Nazione cui appartengono. Né ciò reca offesa alla lingua d'uso locale, che sarà altresì insegnata.

D'altra parte tanto per la legge Casati quanto per le disposizioni di imminente pubblicazione circa la riforma della scuola primaria la lingua italiana è la materia fondamentale dell'insegnamento elementare e quella nella quale debbono essere insegnate tutte le altre materie.

L'Italia vuole dei cittadini che parlino la lingua dello Stato, e così legittimo ergo ricondo a S. V. che la cultura italiana è stata in ogni tempo l'ero di civiltà e onore e vantaggio del nostro popolo.

Con osservanza

Il Ministro:
Gentile m. p.

Odgovorni urednik: IVAN MARIA MICHELIZZI
Izdavač: Dr. STOJAN BRAJŠA I IVAN STARÍČ
Tiskar: TISKARNA „EDINOST“ U TRSTU.

Poziv

na
Redovitu godišnju glavnu skupštinu Konzumnog gospodarskog društva u Sv. Martinu kod Buzeta,

koja će se obdržavati u Sv. Martinu, dne 16. novembra 1923., u 19 sati u vlastitoj kući br. 126 sa slijedećim

dnevni redom:

- Čitanje zapisnika postavljaće glavne skupštine.
- Izvješće upravnog i nadzornog odbora.
- Čitanje i odobrenje bilance za poslovnu godinu 1921—1922.
- Čitanje revizijskog izvješća Zadružne Zvezde u Trstu.
- Slučajnosti.

Sv. Martin kod Buzeta, 21. oktobra 1923.

Odbor.

Prodaje se

kuća sa vrtom (parcelsa 193/4, prvo piso, ul. br. 41) u Baderu, kuća pok. Zupnika Gorca. Ponudbe učka se salju na adresu:

Dr. Ivan Marija Čok, advokat — Trst (Trieste), Vla Imbranti 14.

Za one, koje sele u Jugoslaviju

Trgovci, obrtnici, gostionici, posjednici i drugi Jugoslaveni iz Jadranske Kraljevine, koji se zele preseći u Jugoslaviju neka se obrate na agenciju **Colombia**, Zagreb, Dužna učka broj 20, koja iznajmljuje i prodaje stanove, lokale, gostionice, trgovine, pekarne, prodaje kuće, gradilista, posjede i slično u Zagrebu i u provincijama uz najpovoljnije uvjete.

Odvjetnik**dr. Fran Brnčić**

otvorio je svoju pisarnu

u Zagrebu, Jelačićev trg

broj 1, II. kat.

Telefon 23-29.

BANKA „SLAVIJA“ D. D.

Centrala: BEograd - Filijala: SUŠAK

prima uloge

u Dinarima, vraća ih bez otkaza i plaća

8% -tne kamate

Vrši sve ostale bankovne poslove

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Telefon: 5-18 Podružnica u Trstu: Via XXX Ottobre 11 Telefon: 5-18

PODRUŽNICE:

Brežice, Celje, Goriča, Krajiš, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split

CENTRALA u LJUBLJANI

...

Dionička glavnica i pričuva:

37.500.000 dinara.

Bavi se svim bankovnim poslovima. Prima uloga na uložno knjižice, te ili ukamčić sa **3 1/2%**, a uloge na tečne račune sa **4 1/2%** neto. Za otakz vezanih uložaka plaća postoike po dogovoru. Izvrši burzne uloge i daje u najam sigurnosne kuće (SAFES).
Sest: Biografija je otvorena od 9-12.50 i od 14.50-16 kat

Znanje je sila!

14 knjiga 35 Lira

Svjetlost budi život!

Šta treba da čitamo?

- U. Sinclair: „CAR UGALJ.“ Poznati američki roman-pisac opisuje u ovom djelu sve grozote, kojima su izloženi radnici u američkim rukovima, u kojima rade najviše naši iseljenici. Djelo je vjetra, sudsak isloživanjem potvrđena ilustracija prilika, koji vladaju u carstvu crnog dijela.
- L. T.: „SARAJEVSKI ATENTAT.“ Historijski izvještaj o životu jugoslav. akademika omiljeno do 1914. godine.
- Maksim Gorki: „LITO.“ Roman po ruskom životu na selu.
- II. Barbusse: „INTELEKTUALCIMA.“
- V. Koroljenko: „ŠUMI SUMA.“ Pripovjetka iz ruskog života.
- Petar Kadić: „JAZAVAC PREĐ SUDOM.“ Crtač u bosanskom životu.

Cijena Lira 1,50 po komadu

Cij